Sygn. akt IX Ca 124/19

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 października 2019 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	sędzia Bożena Charukiewicz (spr.)
Sędziowie:	Jacek Barczewski Krystyna Skiepko
Protokolant:	st. sekr. sąd. Agnieszka Najdrowska

po rozpoznaniu w dniu 16 października 2019 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z powództwa A. G. i K. G.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w G.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego w Mrągowie

z dnia 14 listopada 2018 r., sygn. akt I C 67/13,

I. zmienia zaskarżony wyrok w punktach I i III w ten sposób, że oddala powództwo i nie obciąża powodów na rzecz pozwanej kosztami procesu;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. zasądza od powodów solidarnie na rzecz pozwanej kwotę 534 zł (pięćset trzydzieści cztery złote) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Jacek Barczewski Bożena Charukiewicz Krystyna Skiepko

Sygn. akt IX Ca 124/19

UZASADNIENIE

Powodowie K. G. i A. G. wnieśli o zasądzenie od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w G. solidarnie kwoty 19.716,58 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości o łącznej powierzchni 341.641 m^2 stanowiącej:

- część nieruchomości składającej się z działki ewidencyjnej nr (...) o łącznej powierzchni 4,7900 ha położonej w miejscowości N., dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie prowadzi księgę wieczystą (...),

- część nieruchomości składającej się z działek ewidencyjnych nr (...) o powierzchni 2,2800 ha położonej w miejscowości M., dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie prowadzi księgę wieczystą (...),

- część nieruchomości składającej się z działki ewidencyjnej nr (...) o powierzchni 4,1544 ha położonej w miejscowości W., dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie prowadzi księgę wieczystą (...),

- część nieruchomości składającej się z działki ewidencyjnej nr (...) o powierzchni 8,2300 ha, położonej w miejscowości Z., dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie prowadzi księgę wieczystą (...),

- część nieruchomości składającej się z działek ewidencyjnych nr (...) o powierzchni 8,96 ha położonych w miejscowości W., dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie prowadzi księgę wieczystą (...),

- część nieruchomości składającej się z działki ewidencyjnej nr (...) o powierzchni 5,7497 ha położonej w miejscowości M., dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie prowadzi księgę wieczystą (...),

za okres dziesięciu lat wstecz od dnia wniesienia pozwu.

W uzasadnieniu wskazali, że są właścicielami przedmiotowych nieruchomości, przez które przebiegają linie niskiego, średniego i wysokiego napięcia wchodzące w skład przedsiębiorstwa pozwanego. Oświadczyli, że nigdy nie wyrazili zgody na korzystanie przez pozwanego z ich działek, a pozwany w trakcie wymiany korespondencji nigdy nie wskazywał na jakikolwiek tytuł prawny do korzystania z tych nieruchomości. W związku z tym domagają się zapłaty wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania z opisanych nieruchomości, którego wysokość została wyliczona w oparciu o profesjonalny program autorstwa Instytutu (...).

Pozwany (...) S.A. z siedzibą w G. w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów kosztów procesu według norm przepisanych.

Podał, że linie energetyczne SN 15kV, nN 0,4 kV, Wn 110 kV oraz słupy posadowione i przebiegające przez nieruchomości powodów zostały wybudowane przez poprzednika prawnego pozwanego zgodnie z przepisami prawa. Nadto podniósł zarzut zasiedzenia w dobrej wierze służebności gruntowej na nieruchomości powodów, a także zakwestionował powództwo co do wysokości.

Wyrokiem z dnia 14 listopada 2018 r. Sąd Rejonowy w Mrągowie zasądził od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w G. solidarnie na rzecz powodów K. G. i A. G. kwotę 1.672 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 6 grudnia 2012 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i dalszymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty. W pozostałym zakresie powództwo oddalił. Koszty procesu pomiędzy stronami wzajemnie zniósł.

Sąd Rejonowy ustalił, że K. i A. małżonkowie (...) są właścicielami – na prawach ustawowej wspólności majątkowej – nieruchomości oznaczonej jako działka o numerze ewidencyjnym (...) o powierzchni 5,7497 ha, położonej w miejscowości M., dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie prowadzi księgę wieczystą (...), nieruchomości oznaczonej jako działki o numerze ewidencyjnym (...) o powierzchni 1,4900 ha i numerze ewidencyjnym (...) o powierzchni 0,7900 ha, położonej w miejscowości M., dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie prowadzi księgę wieczystą (...), nieruchomości oznaczonej jako działka o numerze (...) o powierzchni 4,7900 ha, położonej w miejscowości N., dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie prowadzi księgę wieczystą (...), nieruchomości oznaczonej jako działka o numerze ewidencyjnym (...) o powierzchni 4,1544 ha, położonej w miejscowości W., dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie prowadzi księgę wieczystą (...), nieruchomości oznaczonej jako działki ewidencyjne numer (...) o powierzchni 5,300 ha i numer (...) o powierzchni 3,6600 ha, położonej w miejscowości W., dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie prowadzi księgę wieczystą (...) i nieruchomości oznaczonej jako działka o numerze ewidencyjnym (...) o powierzchni 8,2300 ha, położonej w miejscowości Z., dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie prowadzi księgę wieczystą (...).

Na nieruchomości oznaczonej jako działka o numerze ewidencyjnym (...) położonej w miejscowości M., dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie prowadzi księgę wieczystą (...), usytuowana jest linia WN 110 kV w układzie trójkątnym nieizolowana oraz posadowiony jest słup przestrzenno-kratowy przelotowy. Na nieruchomości oznaczonej jako działka o numerze ewidencyjnym (...), położonej w miejscowości W., dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie prowadzi księgę wieczystą (...) usytuowana jest linia napowietrzna nN 0,4 kV izolowana ASXSn, dwa słupy narożne rozkraczne 2xŻN-10 i (...), trzy słupy przelotowe ŻN-9 oraz słup narożny 2xŻN-9.

Na nieruchomości położonej w miejscowości W., dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie prowadzi księgę wieczystą (...) na działce oznaczonej numerem ewidencyjnym (...) usytuowana jest linia napowietrzna nN 0,5 kV izolowana ASXSn, słup narożny rozkraczny 2xŻN-10, słup przelotowy ŻN-9, słup przelotowy ŻN -10 i słup przelotowy ŻN-12. Przez działkę oznaczoną numerem ewidencyjnym (...) stanowiącą cześć tej nieruchomości przebiega linia napowietrzna nN 0,4 kV izolowana ASXSn i posadowiony jest słup przelotowy ŻN-9. Na nieruchomości oznaczonej jako działka o numerze ewidencyjnym (...), położonej w miejscowości Z., dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie prowadzi księgę wieczystą (...) posadowiona jest lina SN 15kV w układzie trójkątnym nieizolowana oraz dwa słupy przelotowe ŻN-12. Na nieruchomości oznaczonej jako działka o numerze ewidencyjnym (...), położonej w miejscowości N., dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie prowadzi księgę wieczystą (...) posadowiona jest linia napowietrzna nN 0,4 kV izolowana ASXSn, dwa słupy przelotowe ŻN-10, słup przelotowy ŻN -9 i słup narożny bliźniaczy 2x ŻN-9. Na nieruchomości położonej w miejscowości M., dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie prowadzi księgę wieczystą (...) przez działki o numerze ewidencyjnym (...) przebiega lina SN 15 kV w układzie trójkątnym nieizolowana a na działce oznaczonej numerem ewidencyjnym (...) ustawiony jest słup przelotowy ŻN-12. Powierzchnia strefy trwale wyłączająca grunt spod użytkowania faktycznie zajęta pod urządzenia elektroenergetyczne na opisanych nieruchomościach wynosi 121,3 m^2. Powierzchnia ograniczonego użytkowania obejmuje natomiast na całej długości linii znajdujących się na poszczególnych działkach pasy o szerokościach dla linii 0,4 kV – 1m, dla linii 15 kV – 7,2 m, dla linii 110 kV 13,6 m.

Urządzenia elektroenergetyczne w postaci słupów i linii napowietrznych wysokiego, średniego i niskiego napięcia posadowione na nieruchomościach należących do K. i A. G. zostały wybudowane przez poprzedników prawnych (...) S.A. z siedzibą w G., a obecnie stanowią własność tej spółki.

Jak ustalił Sąd Rejonowy wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z części nieruchomości stanowiących własność powodów zajętych pod linie napowietrzne i urządzenia elektroenergetyczne za okres 10 lat przed dniem wniesienia pozwu, tj. 6 grudnia 2012 roku wynosi 1.672 złote.

Pismem z dnia 7 stycznia 2011 roku powodowie wezwali pozwanego do podjęcia negocjacji celem ustalenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z należących od nich nieruchomości. Do zawarcia porozumienia nie doszło.

W dniu 5 marca 2013 roku przed Sądem Rejonowym w Mrągowie (...) S.A. z siedzibą w G. wystąpiła z wnioskiem o stwierdzenie z dniem 1 grudnia 2009 roku zasiedzenia służebności gruntowej przez Zakład (...) Spółka Akcyjna w O., którego (...) S.A. z siedzibą w G. jest następcą prawnym na nieruchomości stanowiącej własność K. i A. małżonków (...), oznaczonej jako działka o numerze ewidencyjnym (...), obręb (...) M., dla której w Sądzie Rejonowym w Mrągowie prowadzona jest księga wieczysta nr (...), polegającej m.in. na trwałym korzystaniu z posadowionych tam urządzeń i linii elektroenergetycznych, w tym wstępu, konserwacji, naprawy, modernizacji, przebudowy i wymiany urządzeń i innych elementów infrastruktury. Prawomocnym postanowieniem z dnia 24 stycznia 2017 roku wydanym w sprawie o sygnaturze akt I Ns 83/13 Sąd Rejonowy w Mrągowie oddalił wniosek.

W ocenie Sądu Rejonowego powództwo było zasadne w części. Sąd I instancji przyjął, że pozwany nie wykazał aby jego poprzednik prawny legitymował się tytułem prawnym do wejścia na nieruchomości powodów i korzystania z nich w zakresie służebności, takiego wniosku nie można wyprowadzić z przedłożonych przez pozwanego dokumentów. Zdaniem Sądu strona pozwana nie wykazała także, że wliczając okres posiadania jej poprzedników, upłynął już 30-letni okres uprawniający do nabycia służebności gruntowej podobnej do służebności przesyłu w drodze zasiedzenia. Z przedłożonej do akt sprawy dokumentacji technicznej i geodezyjnej oraz map nie sposób wprost wyprowadzić wniosku, że dotyczyły one linii energetycznej i słupów we fragmentach posadowionych na działkach należących do

powodów. Nie można było, zdaniem Sądu Rejonowego, na podstawie tego materiału dowodowego także precyzyjnie określić, kiedy do takiego zasiedzenia mogłoby dojść. Sąd I instancji podkreślił, że co do żądania dotyczącego działki numer (...) Sąd Rejonowy w Mrągowie prawomocnym postanowieniem z dnia 24 stycznia 2017 roku wydanym w sprawie o sygnaturze akt I Ns 83/13 oddalił wniosek (...) S.A. z siedzibą w G. o stwierdzenie zasiedzenia tej służebności. Odnośnie do wysokości wynagrodzenia za bezumowne korzystanie przez pozwanego z przedmiotowych nieruchomości oszacowana przez biegłego sądowego W. F. nie była kwestionowana przez żadną ze stron. Ostatecznie Sąd Rejonowy uznał, że wynagrodzenie za bezumowne korzystanie przez pozwanego z nieruchomości powodów winno być ustalone na poziomie określonym w opinii biegłego, tj. na kwotę 1.672 złote. W pozostałym zakresie powództwo jako wygórowane zostało oddalone. O odsetkach orzeczono – zgodnie z żądaniem pozwu – przyjmując wymagalność zasądzonego roszczenia na dzień wniesienia powództwa, tj. 6 grudnia 2012 roku. Sąd nie obciążył powodów obowiązkiem zwrotu kosztów procesu stronie pozwanej uznając, że zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek w rozumieniu przepisu art. 102 k.p.c., gdyż powodowie jako osoby nieposiadające wykształcenia prawniczego mogli być subiektywnie przekonani o zasadności swojego roszczenia także co do wysokości objętej żądaniem pozwu.

Powyższy wyrok zaskarżyła pozwana w części uwzględniającej powództwo oraz rozstrzygnięcie o kosztach procesu, tj. co do punktów I i III. W apelacji zarzuciła:

I. naruszenie prawa materialnego, tj.:

1. art. 292 k.c. w zw. z art. 172 § 1 k.c. poprzez nieuwzględnienie zarzutu zasiedzenia, pomimo zaistnienia przesłanek niezbędnych do nabycia przez zasiedzenie;

2. art. 224 § 2 k.c. w zw. z 225 k.c. w zw. z art. 230 k.c. w zw. z 352 § 2 k.c. w zw. z art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 marca 1958 o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości - poprzez przyznanie wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z działki o nr. (...)- podczas gdy linia wysokiego napięcia 110 kV relacji M. - M. wybudowana została na podstawie decyzji Naczelnika Gminy w M. wydanej na podstawie decyzji art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 marca 1958 o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości;

II. naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na wydane w sprawie rozstrzygnięcie, tj.:

1. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną, sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenę zgromadzonego materiału dowodowego w sprawie i dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny materiału dowodowego, poprzez uznanie, że pozwana nie przedłożyła do akt sprawy dokumentacji dotyczącej przedmiotowych linii oraz nie udowodniła wymaganego okresu posiadania, przez co nie zostały spełnione przesłanki zasiedzenia - podczas gdy z przedłożonych dokumentów jednoznacznie wynika, że linie zostały posadowione na nieruchomości powodów zgodnie z pierwotnym wnioskiem przez poprzednika prawnego pozwanej.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów solidarnie na rzecz pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa radcy prawnego według norm przepisanych. Ewentualnie wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania przy uwzględnieniu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna w przeważającej części.

Sąd Okręgowy analizując zebrany w sprawie materiał dowodowy dokonał jego odmiennej oceny prawnej i uznał, że pozwanej przysługiwało skuteczne uprawnienie do korzystania z nieruchomości powodów, które wynikało z faktu nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu na działkach nr (...) oraz decyzji administracyjnej co do korzystania z działki (...).

Żądanie wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z rzeczy oparte na podstawie art. 224 w zw. z art. 225 k.c. przysługuje właścicielowi rzeczy przeciwko posiadaczowi samoistnemu w złej wierze lub posiadaczowi samoistnemu

w dobrej wierze od chwili, w której dowiedział się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy (art. 224 i 225 k.c.). Do zapłaty wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy nie jest natomiast zobowiązany podmiot, który zajął nieruchomość i umieścił na niej urządzenia energetyczne i następnie korzystał z tych urządzeń posiadając do tego tytuł prawny. Taka sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do tytułu korzystania przez pozwaną z nieruchomości powodów oznaczoną numerem ewidencyjnym (...) położonej w miejscowości M., dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie prowadzi księgę wieczystą (...). Z niekwestionowanych ustaleń Sądu I instancji wynika, że na tej nieruchomości usytuowana jest linia WN 110 kV w układzie trójkątnym nieizolowana oraz posadowiony jest słup przestrzenno-kratowy przelotowy.

Sąd Rejonowy uznał, że w odniesieniu do tej nieruchomości zapadło już prawomocne postanowienie Sądu Rejonowego w Mrągowie z dnia 24 stycznia 2017 roku (sygn. akt I Ns 83/13), którym wniosek o stwierdzenie zasiedzenia tej służebności przesyłu został oddalony. Jednak z uzasadnienia przedmiotowego postanowienia znajdującego się na kartach 274-284 akt niniejszej sprawy wynika, że wniosek o stwierdzenie nabycia służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu został oddalony, gdyż (...) S.A. posiadała już tytuł prawny do korzystania z przedmiotowej nieruchomości w zakresie służebności przesyłu, którym była decyzja Naczelnika Gminy w M. z dnia 23 listopada 1979 roku, wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (tekst jednolity Dz. U. Nr 10 poz. 34 z 1974 roku). Zauważyć należy, że Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 8 kwietnia 2014 r. (III CZP 87/13, OSNC 2014, nr 7-8, poz. 68) wyjaśnił, że wykonywanie uprawnień w zakresie wynikającym z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości, stanowiącej tytuł prawny do ich wykonywania, nie prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu. Wydanie decyzji w tej sytuacji prowadzi do trwałego ograniczenia prawa własności nieruchomości, gdyż sprawia, że jej właściciel ma obowiązek znoszenia stanu faktycznego ukształtowanego przebiegiem urządzeń przez strefę, w której było lub mogło być wykonywane jego prawo. Skoro została wydana decyzja na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z 1958r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości, to stanowi ona samoistny tytuł prawny do wykonywania obsługi linii energetycznych i jest przeszkodą do ustanowienia służebności przesyłu obciążającej daną nieruchomość (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 stycznia 2015r., III CSK 123/14, uchwałę Sądu Najwyższego z 20 stycznia 2010r., III CZP 116/09, wyroki Sądu Najwyższego z 9 stycznia 2008 r., II CSK 432/07 i z 9 marca 2007 r., II CSK 457/06). Na uprawnienia w stosunku do wywłaszczonej na podstawie powyższego przepisu nieruchomości może powoływać się nie tylko przedsiębiorca wykorzystujący urządzenia przesyłowe, który je instalował w związku z wydaniem decyzji, ale każdy kolejny, który uzyskał do tych urządzeń tytuł i w związku z tym jest odpowiedzialny za ich utrzymanie i eksploatację.

Z decyzji Naczelnika Gminy w M. z dnia 23 listopada 1979 roku, wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (k.80–81) wynika, że ograniczała ona prawo własności w sposób w niej określony między innymi właściciela działki o numerze ewidencyjnym (...) (w 1998r. nastąpił podział tej działki, m.in. na działkę o numerze (...)), a więc poprzednikowi prawnemu powodów.

W konsekwencji należało uznać, iż skoro w odniesieniu do nieruchomości (...) została wydana decyzja na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości, to stanowi ona samoistny tytuł prawny do obsługi urządzeń energetycznych posadowionych na tej nieruchomości i pozwana posiada tytuł prawny do korzystania z nieruchomości powodów w zakresie odpowiadającym treści służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu, w związku z czym powodom nie przysługuje jakiekolwiek wynagrodzenie z tego tytułu.

W odniesieniu do pozostałych urządzeń przesyłowych posadowionych na działkach nr (...) za zasadny należało uznać zarzut zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu podnoszony od początku procesu przez stronę pozwaną i sformułowany także w apelacji.

Podniesienie zarzutu zasiedzenia służebności przez pozwaną, nakładało na Sąd Rejonowy obowiązek rozważenia w pierwszej kolejności tego zarzutu, gdyż jego uwzględnienie czyniłoby bezzasadnym żądanie zapłaty wynagrodzenia za

bezumowne korzystanie z nieruchomości. Sąd Rejonowy wprawdzie uczynił zadość temu obowiązkowi, lecz wnioski jakie wyciągnął były nieprawidłowe.

Dla stwierdzenia nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu, niezbędne jest spełnienie łącznie dwóch przesłanek: posiadania służebności oraz upływu czasu, którego długość zależy od dobrej lub złej wiary posiadacza objęcia służebności w posiadanie, przy czym posiadanie prowadzące do zasiedzenia służebności gruntowej musi polegać na faktycznym korzystaniu z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje treść służebności. Przy czym zgodnie z art. 292 k.c. służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia.

W ocenie Sądu Okręgowego w przedmiotowej sprawie kwestia istnienia trwałych i widocznych urządzeń została ustalona przez Sąd Rejonowy i nie była sporna między stronami. Należy także zauważyć, iż żądanie powodów oparte zostało na okoliczności faktycznej istnienia na nieruchomościach stanowiących własność powodów, urządzeń przesyłowych pozwanej. Z niekwestionowanych przez żadną ze stron postępowania ustaleń Sądu I instancji wynika, że urządzenia elektroenergetyczne posadowione na nieruchomościach powodów zostały wybudowane przez poprzedników prawnych (...) S.A. w G., a obecnie stanowią własność pozwanej spółki. Przeprowadzony w toku postępowania dowód z opinii biegłego nie pozostawia również wątpliwości, co do charakteru urządzeń posadowionych na nieruchomościach powodów.

W niniejszej sprawie z niekwestionowanych ustaleń Sądu Rejonowego wynika, że wszystkie urządzenia przesyłowe zostały posadowione na nieruchomościach, które stanowiły własność prywatną. Jednocześnie w aktach sprawy brak jest jakichkolwiek dowodów, które wskazywałyby, że wzniesienie urządzeń przesyłowych oraz ich eksploatacja były przedmiotem umowy poprzedników prawnych pozwanej z poprzednikami prawnymi powodów. Należy zatem przyjąć złą wiarę poprzedników prawnych pozwanej, którzy wznieśli urządzenia na nieruchomościach stanowiących własność innych osób bez tytułu prawnego.

W odniesieniu do nieruchomości oznaczonej jako działki o numerach ewidencyjnych (...), położonej w miejscowości M., dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie prowadzi księgę wieczystą (...), przez które przebiega linii SN 15 kV M. – R. oraz posadowiony jest słup przelotowy, to z opisu technicznego pochodzącego z marca 1986 r. znajdującego się na karcie 172 akt sprawy wynika, że została ona wybudowana przed 1939 r., a w roku 1989 przeszła generalny remont (k. 136-139). Dokumenty te pozwalają na przyjęcie, że przedmiotowa linia była użytkowana przez poprzedników prawnych pozwanej, a przebudowa tej linii, która nastąpiła w latach 80-tych nie zmieniła przebiegu na odcinku na nieruchomości powodów. Wynika to jednoznacznie z planu trasy linii, znajdującym się na karcie 212 akt niniejszej sprawy. Przyjmując nawet, że termin zasiedzenia rozpoczął bieg od wejścia w życie kodeksu cywilnego (1 stycznia 1965 r.), to niezależnie czy poprzednicy prawni pozwanej rozpoczęli korzystanie z przedmiotowej linii w dobrej czy złej wierze i czy przyjmiemy upływ dwudziestu lat, jak pierwotnie przewidywał kodeks cywilny, czy trzydziestu lat, co zostało wprowadzone zmianą, która weszła w życie 1 października 1990r., to z pewnością nabycie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu w odniesieniu do przedmiotowej nieruchomości nastąpiło jeszcze przed wniesieniem pozwu w niniejszej sprawie (6 grudnia 2012 r.).

Z kolei w odniesieniu do linii zbudowanej na nieruchomości oznaczonej jako działka o numerze (...), położonej w miejscowości N., dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie prowadzi księgę wieczystą (...), z dokumentów znajdujących się w aktach niniejszej sprawy na kartach 120- 134 wynika, że linia ta była użytkowana już w 1970 r. Protokół odbioru tej linii do użytkowania pochodzi z 15 października 1970 r. Przyjmując nawet złą wiarę posiadacza przedmiotowej służebności, to z pewnością termin zasiedzenia tej służebności upłynął jeszcze przed wniesieniem pozwu w niniejszej sprawie (6 grudnia 2012 r.), przyjmując początek biegu terminu od daty przyjęcia urządzeń do eksploatacji, tj. od 15 października 1970r.

Analogiczna sytuacja zachodziła w odniesieniu do linii SN i Nn W. – Z. przebiegającej przez nieruchomość oznaczoną jako działka o numerze ewidencyjnym (...), położoną w miejscowości W., dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie prowadzi księgę wieczystą (...) oraz nieruchomość oznaczoną jako działki ewidencyjne o numerach (...), położonej w

miejscowości W., dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie prowadzi księgę wieczystą (...) i nieruchomość oznaczoną jako działka o numerze ewidencyjnym (...), położoną w miejscowości Z., dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie prowadzi księgę wieczystą (...). Dokumenty znajdujące się na kartach 97-119 akt sprawy obrazujące przebieg linii oraz odbiór urządzeń przesyłowych włączonych do eksploatacji wskazują, że linia ta była użytkowana już w 1976 r. Z protokołu odbioru technicznego i przekazania urządzeń do eksploatacji sieci SN i Nn oraz stacji transformatorowej wynika, że miało to miejsce 31 grudnia 1976r. (k.99). Powyższe oznacza, że termin zasiedzenia (przyjmując jako początkową datę 31.12.1976r.), nawet przy przyjęciu złej wiary posiadacza służebności, upłynął niewątpliwie przed wniesieniem pozwu w niniejszej sprawie.

Istotną okolicznością pozwalającą na przyjęcie, że pozwana uprawniona jest do korzystania ze spornych urządzeń przesyłowych i może skutecznie powoływać się na ograniczone prawo do korzystania z nieruchomości powodów jest fakt przeniesienia posiadania urządzeń przesyłowych.

Stosownie do art. 176 § 1 k.c., jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiada, czas posiadania swego poprzednika. Jeżeli jednak poprzedni posiadacz uzyskał posiadanie nieruchomości w złej wierze, czas jego posiadania może być doliczony tylko wtedy, gdy łącznie z czasem posiadania obecnego posiadacza wynosi przynajmniej lat trzydzieści.

W przypadku posiadania służebności przesyłowej, w zasadzie wydanie rzeczy polega na przejęciu przedsiębiorstwa przesyłowego, którego użyteczność jest zwiększana przez korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności gruntowej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 stycznia 1969 r., III CRN 271/68). Pomimo braku zgodności w doktrynie, w orzecznictwie przyjmuje się, że przejęcie takiego posiadania jest czynnością faktyczną. Za tym liberalnym poglądem opowiada się również Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie. Konsekwencją powyższego poglądu jest stwierdzenie, że nie jest konieczne do wykazania przeniesienia posiadania służebności i linii energetycznych przedłożenia przez przedsiębiorcę przesyłowego dokumentów w postaci protokołów, decyzji lub umów, które wskazywałyby na przeniesienie konkretnych linii energetycznych na następcę prawnego.

Skoro pozwana dysponuje dokumentacją techniczną i eksploatacyjną tych linii, to zgodnie z zasadami logiki musiało wcześniej pomiędzy nią, a jej poprzednikami prawnymi dojść do przeniesienia posiadania tych linii. Pogląd przeciwny czyniłby ocenę dowodów sprzeczną z zasadami logiki i jako taką wadliwą, w rozumieniu art. 233 § 2 k.p.c. Niezależnie od powyższego zwrócić należy uwagę na szczególny charakter przedmiotowych urządzeń – w postaci linii energetycznych, które nie mogły być, w tym zwłaszcza w poprzednich realiach ustrojowych i gospodarczych, wykorzystywane przez różne, niemożliwe do precyzyjnego określenia podmioty, a przeciwnie były przedmiotem eksploatacji przez wyznaczone na danym terenie specjalistyczne przedsiębiorstwo państwowe.

Sąd Rejonowy ustalił zresztą, iż sporne urządzenia przesyłowe zostały wybudowane przez poprzedników prawnych pozwanej. Fakt ten nie był kwestionowany przez strony, a zatem należało przyjąć go za okoliczność udowodnioną.

Reasumując, ponieważ pozwana wykazała dołączonymi do akt niniejszej sprawy dokumentami, że posiada tytuł prawny w postaci służebności gruntowych odpowiadających treścią służebności przesyłu oraz decyzji wydanej w trybie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości, które uprawniają pozwaną do korzystania z nieruchomości powodów w ograniczonym zakresie, w związku z tym stosownie do art. 224 § 1 k.p.c. powodom nie przysługuje wynagrodzenie za korzystanie przez pozwaną z ich rzeczy.

Podkreślić także należy, iż w orzecznictwie rozstrzygnięto już, co podziela również Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie, że właścicielowi nieruchomości obciążonej wskutek zasiedzenia służebnością przesyłu nie przysługuje roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z tej nieruchomości za okres poprzedzający zasiedzenie (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2016 r., III CZP 77/16). W tej sytuacji powodom nie przysługuje skuteczne prawo domagania się wynagrodzenia za cały dochodzony pozwem okres.

Na marginesie można tylko zauważyć, że nawet przy przyjęciu, że w chwili wybudowania spornych urządzeń przesyłowych na nieruchomościach, należących obecnie do powodów, stanowiłyby one własność Skarbu Państwa, to

wówczas roszczenie o zapłatę z tytułu bezumownego korzystania nie mogłoby być zasadne, gdyż stosownie do art. 224 § 1 k.c. samoistny posiadacz w dobrej wierze nie jest obowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy.

Natomiast apelacja podlegała oddaleniu wyłącznie co do rozstrzygnięcia o kosztach procesu. Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu Rejonowego, zgodnie z którym powodowie mogli być subiektywnie przekonani o słuszności swego roszczenia tym bardziej, że sprawa charakteryzuje się skomplikowanym stanem fatycznych i prawnym. Powodowie wzywali pozwaną do podjęcia negocjacji już pismem z 7 stycznia 2011r. Pozwana w odpowiedzi nie podniosła zarzutu zasiedzenia, ale zaproponowała ustanowienie służebności przesyłu za jednorazowym wynagrodzeniem, na wysokość którego powodowie nie wyrazili zgody. Ich subiektywne przekonanie było zatem uzasadnione okolicznościami niniejszej sprawy. W związku z powyższym słusznym było nieobciążanie powodów kosztami procesu za pierwszą instancję na podstawie art. 102 k.p.c.

Mając zatem na uwadze wskazane wyżej okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł, jak w wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 100 zd. 2 k.p.c., bowiem pozwana uległa tylko co do nieznacznej części żądania zgłoszonego w apelacji, tj. żądania zasądzenia od powodów kosztów procesu za postępowanie przed Sądem I instancji. Dlatego Sąd Okręgowy zasądził od powodów na rzecz pozwanej solidarnie kwotę 534 zł, na którą złożyły się kwoty 84 zł tytułem opłaty od apelacji i 450 zł tytułem opłaty za czynności radcy prawnego w postępowaniu apelacyjnym.

Krystyna Skiepko Bożena Charukiewicz Jacek Barczewski